

Les emissions barcelonines de l'ocupació napoleònica segons els llibres de la comptabilitat de la seca (1808-1814)

ANNA M. BALAGUER

El present treball ha d'ésser observat com un primer intent de reconeixement i desbroç de les fonts arxivístiques o impreses que es relacionen amb les amonendacions del Govern napoleònic de Catalunya.¹

És ben cert que hi ha notables precedents en l'estudi de la moneda d'aquest període, uns amb un caràcter predominantment descriptiu, tot donant a conèixer noves peces o variants,² altres s'endinsen més en el terreny documental i prenen un caràcter de síntesi. Aquest és el cas dels capítols dedicats en aquest tema a les obres de Salat³ o Botet⁴ que, tot i amb l'excusable brevetat amb què toquen el període, fan una primera i important aportació de dades, que seran preses i repeses com a punt de referència en estudis posteriors.

La publicació de la monografia de E. Goig,⁵ sobre les amonedaacions a Catalunya durant la Guerra del Francès, significa una represa, de certa envergadura, dels estudis de la nostra moneda contemporània, sovint tan negligits; en conjunt, és una important aportació al coneixement de les amonedaacions d'aquest període. Pel que fa a les emissions napoleòniques de Barcelona, hom hi troba a faltar, l'estudi dels llibres de la comptabilitat de la seca, conservats a l'Arxiu de la Corona d'Aragó,⁶ malgrat que són citats a la bibliografia i en el text.⁷ Una vegada examinat detalladament el contingut d'aquestes fonts documentals sospitem que l'autor no arriba pas a consultar-les.⁸ Així aquesta

1. La descoberta d'un coure francès sobreencunyat amb els tipus de quatre quartos de Barcelona de l'ocupació napoleònica fou el que motivà l'inici d'aquesta sèrie de recerques amb mires a la seva publicació al *IIon. Symposium Numismàtic de Barcelona*. Ens anàrem engrescant tant en l'estudi dels abundats materials d'arxiu, que moltes de les dades aplegades no pogueren pas ésser incloses en aquella comunicació perquè hauriem ultrapassat l'espai disponible.

2. En aquest sentit és important el conjunt de treballs de Francesc PADRÓ i DOMÈNECH, «El coure de la sèrie regional catalana del segle XIX», *Acta Numismàtica*, 1975. Del mateix autor poden veure's altres articles amb un caràcter més monogràfic a *Gaceta Numismàtica*, núms. 42, 45, 50 i 57.

3. J. SALAT, *Tratado de las monedas labradas en el Principado de Cataluña*, Barcelona, 1818.

4. J. BOTET i SISÓ, *Les monedes catalanes*. Barcelona, 1911, vol. III.

5. E. GOIG, *La moneda catalana de la Guerra de la Independència*, Barcelona, 1974.

6. Fons titulat «Casa de la Moneda de Barcelona durante la invasión francesa». Arxiu de la Corona d'Aragó.

7. E. GOIG, *op. cit.*, pàg. 54.

8. D'altra manera no es comprèn com no arribà a aclarir alguns punts foscos d'aquestes emissions,

important documentació de seca i altres materials d'arxiu estretament relacionats amb ella, l'exigència dels quals era ben coneguda per la investigació,⁹ restà fins avui negligida i inexplorada per la numismàtica.

No hi ha dubte que l'estudi d'aquest material pot aportar dades sobre diferents aspectes del procés de fabricació de la moneda i organització de la seca, però potser una de les més interessants que podem obtenir-ne serà la dels volums de moneda de cada valor encunyada any per any. En aquesta darrera tasca hem centrat la nostra recerca sobre els llibres de la seca. Dedicarem també un espai a fer diverses consideracions i aclariments sobre aspectes, fins avui no desentrellats, de les encunyacions napoleòniques, a la llum de la documentació estudiada.

Quantitats de moneda encunyada a la seca de Barcelona 1808-1814, segons els llibres de la casa de moneda conservats a l'Arxiu de la Corona d'Aragó

¿Quina quantitat de monedes varen fabricar-se en una emissió determinada? Aquesta és una pregunta que sovint es fa el numismàtic. La major abundància o raresa de les monedes conservades i l'estudi estadístic del nombre d'encunyats que presenten, considerats en el context històric en què es produí l'encunyació, són els elements de què habitualment disposa i que li permetran fer el càlcul de les quantitats possibles encunyades. Rarament podrà anar més enllà i els seus resultats romandran sempre en el terreny de la hipòtesi. Només l'existència d'una documentació especificant les quantitats que s'hauran d'encunyar, o les quantitats efectivament encunyades, podrien revelar amb certesa la realitat. En contadíssimes ocasions, però, hi haurà possibilitats de comptar amb testimonis escrits i aquests minvaran a mida que anem reculant en el temps. Per això l'existència dels llibres de la seca de Barcelona (1808-1814), amb una detallada informació dels volums encunyats, han d'ésser observats com un fet força excepcional, ja que ens permetran de contestar amb certesa a les preguntes: ¿quants duros, mitjos duros, quartos o pessetes es varen encunyar? i també, ¿quants duros es van fer, per exemple, l'any 1814? O quantes peces de 4 quartos es bateren l'any 1808?, i així successivament.

És ben cert, que en l'obra de Salat¹⁰ i també al llibre de ParadaItas,¹¹

cosa prou fàcil de fer amb aquesta documentació a la mà. Per altra banda, cita un document solt, de 17 de maig de 1809 (*op. cit.* pàgs. 33-4), que és un esborrany sense firma, existent a l'Arxiu de la Corona d'Aragó (papeles de la Guerra de la Independència, legajo de papeles varios) en el que s'especificuen els salaris dels funcionaris de la seca. Si E. Goig hagués consultat els llibres de la seca s'hauria adonat que hi ha un llibre sencer dedicat en aquesta qüestió (vol. 139).

9. Per exemple F. CAMPS (*Contribución al estudio de la administración de Barcelona por los franceses*, Barcelona, 1920) demostra haver estudiat prou a fons els llibres d'acords municipals i a través d'aquesta documentació, estretament lligada a la de la seca, arribà a conèixer diversos fets relacionats amb les encunyacions.

F. UBINA, a la seva important ponència «La numismàtica en los archivos», *III Congreso Nacional de Numismática*, celebrat a Barcelona 1978, publicà un repertori dels títols que encapçalen els volums dels llibres de la seca conservats a l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

10. *Op. cit.*, pàg. 311.

11. F. PARADALTAS, *Tratado de Monedas. Sistema monetario y proyectos para su reforma*, Barcelona 1847, pàg. 57. En una obra anterior del mateix autor, però de menys abast, hi publicà també aquesta informació, *vid. Memoria acerca de la antigüedad y utilidad de la casa de moneda de Barcelona*, Barcelona, 1843, document núm. 5.

menys conegut, hi trobem un resum de les quantitats de moneda de cada valor encunyades a Barcelona durant l'ocupació napoleònica. Es tracta, però, de quantitats globals que no reflecteixen el nombre de monedes de cada valor batudes per any. El recompte pacient que hem fet de les partides de monedes encunyades, expressades gairebé setmana per setmana als llibres de la seca, no permet pas de seguir considerant les xifres de Salat-Paradaltas com a vàlides. Donarem tot seguit els resultats d'aquests autors i els obtinguts per nosaltres. Més endavant parlarem dels errors comesos pels Salat-Paradaltas en els seus càlculs i que hem lograt descobrir. Les xifres globals, doncs, són les següents:

TAULA I. QUANTITATS TOTALES DE MONEDES ENCUNYADES
(1808-1814)

Valors	Nombre de monedes se- gons Salat-Paradaltas	Nombre de monedes segons els nostres càlculs
20 pessetes	9.578	10.682
5 pessetes	1.000.476	1.042.094
2½ pessetes	154.640	154.640
1 pesseta	938.335	813.653
4 quartos	7.138.041	6.648.845
2 quartos	927.550	486.841
1 quarto	594.907	603.605
½ quarto	575.763	647.997

Veiem, doncs, que hi ha diferències ben notables unes vegades per escreix i d'altres per defecte. El cas més sorprenent és, sens dubte, el dels dos quartos que passa de 927.550 a 486.841. Tan sols hi ha una total coincidència en les monedes de 2 ½ pessetes. Més endavant comentarem les causes d'aquestes discrepàncies.

Passem, ara, a veure quina quantitat de monedes de cada valor s'encunyà a cadascun dels anys. Per a facilitar l'exposició hem agrupat aquestes dades en la Taula II. A part del indubtable interès que té el fet de poder conèixer les quantitats encunyades per any, la realització d'aquests càlculs ens permet de saber exactament si un valor fou encunyat en un any determinat. Contrastant les dades contingudes en la Taula II amb les monedes fins ara conegudes tindrem algunes sorpreses o es confirmaran hipòtesis. Així, doncs, observem:

1. Les 20 pessetes d'or no s'encunyaren fins l'any 1812. Sobre aquest fet sabem que, malgrat la provisió que fa el decret de 21 d'agost de 1808 d'encunyar moneda d'or de 2 escuts i d'un escut,¹² no ho fou durant els primers anys de funcionament de la seca. Així ho expressa el decret de 29 de

Aquesta relació fou publicada també per J. De Mey i B. Poindessaut, *Répertoire des Monnaies Napoléonides*, Bruxelles - Paris, 1971, pàgs. 225-231.

12. Ens referim a l'ordenament inicial de les encunyacions firmat pel Conde de Ezpeleta i que ja fou publicat per J. SALAT, *op. cit.* apèndix al vol. II, pàgs. 40-1.

	OR	A R G E N T		
	20 PESSETES	5 PESSETES	2 1/2 PESSETES	1 PESSETA
1808	—	63.163	98.957	—
1809	—	472.485	44.177	144.392
1810	—	192.878	6.117	137.965
1811	—	148.124	5.389*	240.956
1812	7.700	102.863	—	148.252
1813	2.630	32.104	—	113.320
1814	352	30.477	—	28.768
TOTAL	10.682	1.042.094	154.640	813.653

TAULA II. Quantitats de monedes de cada valor d'or i argent fabricades per any, segons els llibres de la seca.

* Indica que no es coneix avui cap moneda amb aquesta data, però en tenim constància a la documentació.

C O U R E				
4 QUARTOS	2 QUARTOS	1 QUARTO	1/2 QUARTO	
218.683	147.253	41.858	—	1808
432.382	249.334	204.688	—	1809
1.120.675	44.122	185.301	—	1810
1.831.844	—	114.544	356.906	1811
1 356.392	5 345 *	25.750	171 617	1812
1 139.864	35 281	28.050	107 816	1813
549.005	5 506	3.414 *	11 658	1814
6.648.845	486.841	603.605	647 997	TOTAL

TAULA II. Quantitats de monedes de cada valor del coure fabricades per any, segons els llibres de la seca.

* Indica que no es coneix avui cap moneda amb aquesta data, però en tenim constància a la documentació.

novembre de 1811, en el qual es disposa l'encunyació de monedes de 20 pesetes.¹³ És ben cert que la data d'aquest darrer document feia suposar que l'encunyació no degué començar fins a primers de 1812, primera data que trobem a les monedes. Avui els llibres de la seca ens confirmen aquesta hipòtesi i per tant no cal esperar l'aparició d'altres tipus de moneda d'or.¹⁴

Voldríem, encara, fer una altra precisió sobre l'inici de les encunyacions d'or, extreta dels llibres d'acords de l'Ajuntament, organisme directament responsable de la labor de la seca davant del Govern francès. Tot sembla indicar que la iniciativa de portar a terme l'encunyació d'or fou suscitada pels funcionaris de la seca i podem suposar que l'assajador S. Paradaltas tingué un paper destacat en aquest afer. El dia 12 de novembre de 1811, llegim als llibres d'acords, que la corporació municipal dóna lectura a un ofici de la direcció de la seca, acompanyada d'un projecte de S. Paradaltas per encunyar moneda d'or, amb la petició que fos elevat al Govern a fi de portar-lo a efecte en cas de merèixer la seva aprovació.¹⁵ El dia 25 de novembre del mateix any trobem la notícia que: «el Gobernador General (M. Mathieu) hallaba útil la ejecución del plan de acuñar moneda de oro».¹⁶ El 29 de novembre, apareix el decret, firmat per M. Mathieu, ordenant l'encunyació i el dia 1 de desembre la municipalitat rep un ofici del Govern per a que vetlli pel seu compliment.¹⁷

De les quantitats de moneda d'or encunyada crida l'atenció l'escàs nombre de peces fabricades l'any 1814. Malgrat que en aquest any la seca només treballés fins el maig, la xifra de 352 exemplars contrasta vivament amb els 7.700 exemplars de 1812 i també amb la producció, ja sensiblement més reduïda, de 2.630 monedes a l'any 1813. Es confirma així la raresa de les 20 pesetes de l'any 1813 i l'extraordinària raresa d'aquest valor amb la data 1814.

2. Pel que fa a les monedes de 5 pessetes, veiem que foren encunyades cada any, tal com registra l'evidència numismàtica. El major nombre de monedes encunyades correspon a 1809, seguit dels anys 1810 i 1811, ja accentuadament inferiors, i de 1808, també prou reduït, cosa que potser cal atribuir al fet que la seca només treballà des de l'agost, data de la seva inauguració, al desembre. És curiós d'observar que pels anys 1813-1814 el nombre de monedes fabricades fos sensiblement similar (32.104 i 30.477 monedes), malgrat que en aquest darrer any la seca funcionà tan sols fins al maig, data en què es retiraren els francesos.

3. Respecte a les 2,5 pessetes els resultats obtinguts del llibre de seca són concloents: tan sols es fabricà aquest valor en els anys que van de 1808 a 1811. Això ens porta a poder afirmar:

- a) És possible que algun dia apareixin monedes de 2 ½ pessetes amb data 1811, avui no conegudes.¹⁸ Segons les dades presentades només es bateren 5.389 peces d'aquest any i valor.¹⁹

13. Vid. aquest document publicat per Salat, *op. cit.* apèndix al vol. II, pàgs. 43-4.

14. Vid. el volum 138 dels llibres de la seca.

15. Vid. Actes d'Acords de l'Ajuntament de Barcelona de 12 de novembre de 1811 (Arxiu Històric de la Ciutat).

16. *Ibid.* de 25 de novembre de 1811.

17. Vid. publicat per SALAT, *op. cit.* apèndix al vol. II, pàgs. 43-4.

18. Aquí pot repetir-se el cas de la moneda de 2,5 pessetes de l'any 1810 no coneguda fins una data relativament recent, 1952. Fou publicada per M. Torra «Historia monetaria de Barcelona durante la dominación de los franceses» *Exposición de Numismática Catalana*, 21-28 setiembre 1952, organitzada pel *Círculo Filatélico y Numismático*, pàgs. 28-29.

19. Vid. llibres de la seca, vol. 143, fol. 64 b, 23 d'agost de 1811.

- b) La moneda de 2 ½ pessetes amb la data 1814, publicada per A. Badia,²⁰ és amb tota seguretat una falsificació. A part del seu aspecte ja força sospitos,²¹ així ho demostren definitivament els llibres de la seca, en els que no consta que se n'encunyessin en aquell any ni en els anteriors fins el 1811. No cal, doncs esperar l'aparició de 2 ½ pessetes per als anys 1812 i 1813.

4. Sabem pels llibres de la seca que el valor 1 pesseta fou encunyat a cadascun dels anys que van de 1809 a 1814,²² i avui coneixem exemplars de tots ells. Per tant, podem ara afirmar que no es fabricaren pessetes a l'any 1808. L'exemplar d'una pesseta de l'any 1808 dibuixat per Salat (Làrn. 6-3) i referenciada per Botet (núm. 1.032), tot afegint-hi la procedència de Heiss (Làrn. 85, núm. 4) i Vidal Quadras (núm. 10.497), no existeix. Badia²³ assenyalava ja que les referències de Botet a les obres de Heiss i Vidal Quadras són errònies (es tracta d'exemplars de 1810 i de 1809 respectivament) i, també, que Salat dibuixà amb data 1808 tots els exemplars que il·lustra, llevat, naturalment, de les 20 pessetes (1812).

Queda així resolt definitivament el problema de la manca d'exemplars coneguts de la pesseta de 1808: no se'n fabricaren.

5. Els llibres de la seca i l'evidència numismàtica estan d'acord en assenyalar que la moneda de 4 quartos es fabricà tots els anys. A la Taula II podem veure les quantitats encunyades que són molt elevades per als anys 1810 a 1813 i força més modestes per als restants. Aquest fet està en consonància amb el grau de raresa de les monedes que ens han arribat.

Coneixem monedes de 4 quartos encunyades i altres de foses. Fins avui, ha estat acceptat de forma més o menys explícita que les monedes foses són emissions sortides de la seca napoleònica de Barcelona, malgrat que algun autor manifesti certa perplexitat davant del fet. En un article molt primerenc sobre el coure barceloní de 1808 a 1814,²⁴ vàrem fer ja un plantejament de la problemàtica de la moneda fosa, tot assenyalant que difícilment podíem observar aquestes peces com a legítimes. Sugeríem que fossin falsificacions d'època, o potser fins i tot posteriors a la guerra, aprofitant l'avinentesa d'una manca de moneda menuda. En aquella ocasió indicàvem, però, que no disposàvem de la prova documental, imprescindible per a poder donar la qüestió com a resolta. Avui els llibres de la seca ens permeten assegurar que les monedes foses no s'encunyaren a la seca napoleònica de Barcelona.²⁵ Per altra banda, hem trobat un document que explica el procés de fabricació de la moneda de coure. El metall era lliurat en barra a l'encunyador i afegeix: «para cilindrar, recocer, cortar y acuñar».²⁶

20. A. BADIA, «Un ejemplar inédito de la ocupación francesa de Barcelona» *II Exposición de Numismática Catalana*, noviembre de 1963, organizada por *Círculo Filatélico y Numismático de Barcelona*, págs. 22-24.

21. Per aquest motiu J. PELLICER (*El medio duro*, Barcelona, 1971, pág. 394) i E. Goig (*op. cit.*, pág. 44) deixen entreveure una recança prudent sobre l'autenticitat d'aquesta peça.

22. La primera partida de pessetes fabricada la trobem als llibres de la seca del dia 1 de març de 1809 (vol. 136, fol. 88).

23. A. BADIA, *op. cit.*, págs. 22-24.

24. A. M. BALAGUER, «Cuatre noves peces de l'ocupació francesa de Barcelona», *Gaceta Numismática*, núm. 53, jun 1979, págs. 50-57.

25. En cap dels llibres destinats a comptabilitzar la moneda de coure es parla de fabricació per fusió, sinó per encunyació. Així trobem que en el vol. 131, per exemple, el titular corresponent diu: «Entrada de monedas de Cobre recibidas del acuñador».

26. Aquest document (28 maig 1812) és un informe dels mestres «llautoners» de la ciutat que han

6. Quant al valor 2 quartos els llibres de la seca demostren que només deixaren d'encunyar-se l'any 1811. Ara per ara, no coneixem els 2 quartos de l'any 1812 que, segons aquesta documentació, foren encunyats en nombre de 5.345,²⁷ xifra lleugerament inferior a la producció de 1814.²⁸ Així, doncs, podem esperar que algun dia puguin aparèixer els 2 quartos de 1812.

7. La moneda d'1 quarto fou fabricada tots els anys que durà l'encunyació. No són conegudes, però les de l'any 1814, de les que se'n fabricaren 3.414 exemplars.²⁹

Un altre fet, fins ara no conegut, que ens ha revelat la documentació, és que gairebé la totalitat de les monedes d'1 quarto sortides de la seca a partir de 1811 són batudes damunt d'ardits. La reconversió d'ardits en moneda napoleònica era, en canvi, un fet ben conegut per al que fa als mitjos quartos o xavos; mercès al decret de 27 d'agost de 1811.³⁰ Resumim la informació que, sobre aquest fet, hem extret dels llibres de la seca:

- a) En els anys 1808-1810 no hi ha reconversió d'ardits en peces d'1 quarto, totes les monedes d'aquest valor degueren ésser fabricades damunt de cospells verges.
- b) L'any 1811 hi ha 22.733³¹ quartos encunyats damunt de cospells nous i 91.811 quartos picats damunt d'ardits.³²
- c) Des de 1812 a 1814 tots els quartos encunyats procedeixen d'ardits.³³

Els ardits emprats per a la fabricació del quarto han d'ésser versemblantment els ardits de Ferran VI, encunyats a Segòvia els anys 1754, 1755 i 1756. Pesant aquestes monedes es comprova que, tant el quarto com l'ardit de Ferran VI, estan entorn dels 2,4 gr. En canvi, els ardits anteriors (dels Austries) pesen tan sols 1,3 gr., xifra que correspon bé al pes del ½ quarto.

8. Pel que fa al xavo o ½ quarto veiem que, efectivament, no es varen batre fins l'any 1811. És d'aquest any el decret de 27 d'agost, ja esmentat, en el que es disposa la conversió dels ardits en monedes de ½ quarto. Aquest document significa, per altra banda, l'inici de les emissions de xavos, malgrat que la fabricació d'aquest valor era ja prevista a l'ordenament inicial de 1808.

Les dades obtingudes dels llibres de la seca ens permeten concloure que no s'encunyaren xavos abans de 1811 i que totes les peces fabricades procedien de la reencunyació d'ardits.³⁴

Malgrat que la documentació no especifiqui quins són els ardits emprats en aquesta operació, el seu pes (uns 1,3 gr.) i mòdul (17 mm.) fan evident que es tracta dels ardits de l'època dels Austries. És lògic, però, que en aquesta reconversió, que sens dubte abaratia els costos de fabricació de la moneda

estat cridats per l'Ajuntament per inspeccionar les labors del coure i descobrir qualsevol irregularitat feta pels moneders. Es tracta d'un dels documents relacionats amb el balanç de 1812, del que parlarem més endavant, i es troba adjunt en els llibres d'Acords de l'Ajuntament al maig de 1812.

27. *Vid.* vol. 131, fol. 47, partida corresponent al 31 de maig de 1812.

28. L'existència de monedes de 2 quartos de 1814 era desconeguda abans que A. BADIA donés la notícia que posseïa una peça d'aquest tipus. Fou publicada després per E. GÖIG, *op. cit.*, pàg. 50.

29. *Vid.* vol. 133, fol. 100 b, partida de 23 d'abril de 1814.

30. Publicat per Salat, *op. cit.* apèndix al vol. II, pàg. 42.

31. *Vid.* vol. 133.

32. *Vid.* un opuscle annex al vol. 133 titulat «Entrada de piezas de 1 quarto y de ochavo procedentes de ardites».

33. *Vid.* vol. 133, fols. 80-85 i fols. 99-100.

34. *Vid.* opuscle annex del vol. 133 (citat a la nota 32) i vol. 133, fols. 99-100.

de menys valor, no s'utilitzessin només ardits, sinó que hi intervingués també altra moneda de coure disponible de pes equivalent. Així coneixem un xavo batut damunt d'un maravedí de Ferran VI de la seca de Segòvia. Un exemple, també, en aquest sentit és la moneda de 4 quartos de 1811 encunyada damunt d'un sol francès de 1789.³⁵

Per altra banda, trobem als llibres del receptor de metalls entrades en forma de «monedas dudosas de cobre»³⁶ o bé «quartos dudosos».³⁷ Aquestes adquisicions de monedes obsoletes devien, sens dubte, suggerir als encunyadors la idea d'aprofitar-les com a cospells en els cassos que hi hagués una correspondència de pes amb la moneda que s'estava fabricant. El decret de 27 d'agost de 1811 és ben explícit al dir que s'autoritza la conversió d'ardits en xavos d'acord amb «el proyecto que nos ha sido presentado». És evident que, com en el cas de projecte per a l'encunyació de l'or, aquest parteix del personal de la seca, que viu d'aprop els problemes tècnics. Malgrat que per altres valors del coure no hi ha una autorització expressa del govern per a procedir a la reencunyació de monedes anteriors, és evident que es va fer tot aprofitant les monedes que reunissin a les condicions adients. Les «monedas dudosas» restants, juntament amb bronze de campanes,³⁸ de canons inservibles, o de morter³⁹ i d'altres objectes metàl·lics rebuts a la seca, devien ésser lliurades al fonedor, el qual les retornava en forma de barra.⁴⁰

Resumint, podem dir, que els resultats obtinguts de l'estudi dels llibres de la seca de Barcelona ens permeten saber, no sols el nombre de monedes de cada valor encunyada per any, sinó també a quins anys es fabricà un valor determinat. Queda, doncs, invalidada la imprudent opinió de Antonio Beltrán: «Además, creemos que deben existir todos los valores en todos los años»,⁴¹ que suposem basada en el no res. Just és assenyalar que E. Goig, en canvi, fa la hipòtesi que l'encunyació d'alguns valors va quedar interrompuda.⁴² Aquesta opinió ha quedat ara confirmada per via documental.

Anem, ara, a parlar de les diferències que hi ha entre els nostres càlculs i els de Salat-Paradaltas sobre les quantitats globals de moneda encunyada de cada valor (*vid.* Taula I). No cal pas dir que aquesta falta de concordància ens ha donat molts mal de caps, ja que era difícil admetre que Salat i encara menys Francesc Paradaltas, fill de Salvador Paradaltas, assajador de la seca napoleònica de Barcelona i que seguiria ell mateix la professió del seu pare arribant a ésser assajador de la seca isabelina de Barcelona, poguessin donar uns comptes inexactes o erronis. Vàries vegades vàrem regirar els llibres de la seca, vàrem comptar i recomptar partides i seguíem sense quadrar les nostres xifres amb les dels autors. Si examinem la forma en què aquestes dades dugueren ésser recollides potser trobarem una explicació. El primer en publi-

35. Aquestes dues monedes foren presentades en una comunicació al *I Ion. Symposium Numismàtic de Barcelona*, amb el títol: «La moneda de coure barcelonina 1808-1814. 4 Quartos batuts damunt d'un coure francès».

36. *Vid.*, per exemple, vol. 31, fol. 19 on hi consten les quantitats de moneda «dudosa de cobre» adquirides a particulars o a diferents institucions benèfiques o religioses.

37. *Vid.* vol. 130, 20 d'octubre de 1810; *ibid.* 30 de març de 1811. Entrades d'ardits a la seca poden veure's, per exemple, al vol. 127 o al vol. 134, fols. 96-99.

38. *Vid.* vol. 131, fol. 10.

39. *Vid.* vol. 130 dintre els anys 1808-1809.

40. *Vid.* vol. 31, fol. 20-29 l'estat de comptes titulat: «Entrada de cobre en barra recibida del fundidor».

41. A. BELTRÁN, «Emisiones monetarias de la Guerra de la Independencia Española», *II Congreso Histórico Internacional de la Guerra de la Independencia y su época*, Zaragoza, 1959, ponencia XV, pàg. 24.

42. E. GOIG, *op. cit.*, pàg. 57.

car aquestes dades* fou Salat i no sabem qui les hi va facilitar. Hi cap la possibilitat que les hi donés el mateix Salvador Paradaltas, pare de Francesc Paradaltas, el qual les publicà anys més tard a la seva obra.⁴³ Ara bé, hi cap també que els Paradaltas no haguessin recollit mai aquesta informació, malgrat la intervenció directa del pare Salvador Paradaltas a la seca napoleònica, i que a l'hora d'escriure el seu llibre Francesc Paradaltas prenguéss aquestes xifres del treball de Salat.

Per alta banda, Salat ens diu que quan es tancà la seca les màquines i els llibres foren lliurats a l'intendent i a la data en què ell escriu (c. 1818) encara estan segellats en el seu poder.⁴⁴ Tot plegat, fa pensar que Salat, o la persona que li facilità la informació, hagué de recollir-la en circumstàncies poc favorables i amb precipitació, que evidencien les falles trobades en el seu recompte.

Cal dir, també que en els llibres de la seca no hi trobem pas uniformitat de criteri en la manera de portar la comptabilitat. Per exemple, hi ha vegades que la suma de la pàgina anterior és arrossegada i altres no, o bé en una mateixa pàgina hi ha dos totals que no s'acumulen, etc. Aquestes irregularitats són degudes, sens dubte, a la manca d'experiència en portar la comptabilitat d'una seca per part dels funcionaris barcelonins, que es veieren obligats a organitzar improvisadament una casa de moneda.

Tots aquests factors expliquen, al nostre entendre, els descuits de la persona que féu els càlculs publicats per Salat-Paradaltas, i que en bastants casos hem arribat a descobrir.

Potser el cas més simple d'error és el que trobem a les monedes d'1 quarto. La nostra diferència amb Salat-Paradaltas és de més de 8.698 i veiem que aquesta xifra correspon exactament amb un subtotal, que apareix a la meitat del foli 99 del vol. 133, i que, excepcionalment, no s'acumula al final de la pàgina i no tingueren en compte el primer acumulat, d'aquí l'error.

Es repeteix exactament el mateix tipus d'error a les monedes d'1 quarto. Aquesta vegada la xifra omesa és de 72.234 peces que correspon, igualment, a una suma parcial, que figura a mitja pàgina, i que no s'arrossega el total que veiem a l'acabament de la pàgina (*vid.* vol. 133, fol. 99).

Ben comprensible és també la raó que portà a Salat-Paradaltas a donar pels 2 quartos 440.709 peces més que nosaltres. En aquest cas els autors afegeixen indegudament la xifra 440.709 que és un acumulat parcial de les xifres que ja han sumat i per tant la compten dues vegades (*vid.* vol. 131, fol. 44).

Referent als 4 quartos hem trobat, també, l'explicació a les diferències amb els càlculs de Salat-Paradaltas. Aquí no serà potser tant senzilla, ja que el gran nombre de partides de moneda fabricada fa que les distorsions no es produeixin en un sol punt, ni siguin degudes a la mateixa causa. És a dir, que l'explicació de la diferència serà, per una banda, una suma d'omissions i per altra, la suma de partides comptades dues vegades. La diferència entre els càlculs de Salat-Paradaltas i els nostres és de 498.196 monedes de 4 quartos de més a favor d'aquests autors. Aquesta xifra és el resultat del següent. Per una banda, trobem que, a la pàgina 47 del vol. 131, hi ha unes darreres partides de 68.376 monedes que degueren oblidar per ésser un annex i estar en lloc menys prominent que els totals que figuren més amunt a la mateixa

43. *Op. cit.* a la nota 11.

44. SALAT, *op. cit.*, pàg. 302.

pàgina. Aquest fet es repeteix al fol. 85 del vol. 133 oblidant, aquesta vegada, unes partides que sumen 46.734 peces. Després del fol. 47 del vol. 131, en el qual hi ha un resum dels quartos fabricats fins el 27 d'abril de 1812, trobem al full darrera una entrada de 30 de maig de 67.455. Com que després d'això acaba aquest llibre, és ben lògic que Salat-Paradaltas arribessin fins el resum i sense girar pàgina donessin aquest llibre per revisat. A més, sabem que la seca féu inventari al maig de 1812 i era difícil imaginar que hi pogués haver una xifra escadussera no comptada en el resum. Per altra banda, tenim que, de forma ben incomprensible, la suma acumulada de 186.588 (del fol. 88 vol. 133) no s'arrossega, com és habitual, i per tant cal afegir-la al total que trobem al fol. 84 b. En els càlculs de Salat-Paradaltas aquest detall passa, sens dubte, desapercebut.

Si fem el recompte de tot el que hem dit fins ara ens adonem que hauríem de sumar a la xifra donada pels autors 369.153 peces que, per les raons exposades, ometen.

Ara bé, ens adonem que han afegit indegudament la xifra 858.349, del fol. 44 vol. 131, que és un acumulat ja sumat.

Així, doncs, cal restar a la xifra 7.138.041, que és el nombre de monedes que segons Salat-Paradaltas es fabricaren, les 858.349 afegides de més i, per altra banda, sumar-hi les 369.153 que obliden. Aquestes operacions ens porten a les 6.648.845 monedes de 4 quartos, que nosaltres hem trobat sumant partida per partida.

És evident que aquestes explicacions pretenen descobrir els mecanismes d'error de Salat-Paradaltas, a fi de comprendre millor les dades que ens donen, i alhora ens serveixen de justificació de les quantitats que donem aquí, obtingudes de forma meticulosa i havent repetit els càlculs diverses vegades.

No hem analitzat tots els casos de diferències, més difícils de descobrir a mida que la quantitat de partides augmenta i un cop que hem trobat per a tota la sèrie del coure unes diferències que suposen errors força evidenciables.⁴⁵ D'altra banda, no sempre el mecanisme d'error és tan senzill en el cas de les 20 pessetes, per exemple, el nombre de partides és ben reduït i podem estar encara més segurs de la certesa de les nostres sumes. Salat-Paradaltas troben, però, 1104 peces de menys, només explicables per omissió de les partides següents: 215 peces (vol. 141, fol. 6, 13 de març de 1813); 230 i 310 peces (vol. 141, fol. 6 b, 24 abril i 14 maig 1813); 160 peces (vol. 141, fol. 7 b, 30 de juliol 1813); 189 peces (vol. 141, fol. 8, 31 d'agost de 1813). Totes plegades sumen les 1.104 monedes que manquen en els càlculs dels autors esmentats.

45. En concret no hem fet la investigació dels errors que hi deuen haver en els totals de les pessetes i els duros. Tal com hem dit abans, el mig duro coincideix amb els nostres càlculs. Cal advertir, també, que si bé estem segurs del total de duros i mitjos duros encunyats, hi pot haver un petit error de repartiment de duros i mitjos duros (menor de 10 exemplars) entre els anys 1809 i 1810, degut a que hem treballat amb el llibre 136 que en diverses partides no detalla la quantitat de duros i mitjos duros encunyats en una partida, sinó que els dona globalitzats. Com que la relació de pesos duro/mig duro varia sensiblement, per les diferents partides no es possible de fer una separació exacta. Totes les altres xifres parcials són exactes.

Altres dades sobre el batiment de moneda a Barcelona 1808-1814

El document inicial de les amonedacions de Barcelona, ocupada per les tropes napoleòniques, és el decret de 21 d'agost de 1808,⁴⁶ firmat pel Conde de Ezpeleta, aleshores Capità General de Catalunya i que rebé amb tota dignitat les tropes franceses, arribades el 13 de febrer de 1808. Per aquest decret és reinstaura a Barcelona l'antiga seca per encunyar-hi, en endavant, moneda d'or, plata i coure. El mateix document detalla algunes de les característiques de les noves emissions, aspecte en el que no entrarem per haver estat analitzat en estudis anteriors i tractar-se d'un document prou conegut. Les autoritats han pres aquesta determinació, segons manifesta l'esmentat document, per a poder atendre la manca de numerari que ha motivat la difícil situació política.

Els llibres de la seca demostren que els preparatius i de fet l'encunyació de moneda varen iniciar-se en una data anterior a la de l'ordenament referit (21 d'agost de 1808). Així trobem que entre el 19 i el 23 d'agost s'havien batut ja tres partides de 4 quartos de: 8.725, 5.044 i 5.590 peces respectivament i per altra documentació (*vid.* nota 50) sabem que les operacions per encunyar plata començaren el 5 d'agost i les del coure el 18 del mateix mes.⁴⁷ F. Paradaltas ens diu que el dia 20 d'agost es reuní una junta, presidida pel Capità General de Catalunya, Conde de Ezpeleta, i integrada pel «Real Acuerdo», Intendent de Barcelona, Ajuntament i Junta de moneda, que acordà que el dia 27 quedés oberta la casa de moneda i s'hi encunyés monedes d'or, plata i coure.⁴⁸ Sembla evident doncs, que tot plegat feia referència a la inauguració oficial de la seca i no pas a la seva entrada real en activitat. Com succeeix molt sovint, el document no va ésser altra cosa que la ratificació d'un procés iniciat molt abans.

Si anem revisant els llibres de la seca veiem que l'activitat de la casa es va desenvolupant amb tota normalitat i regularitat; els funcionaris van anotant amb prou cura els metalls arribats a la seca, les quantitats remeses al fonedor o a l'encunyador, les partides de moneda ja fabricada, etc. Al maig de 1812, però, el general Mathieu sospità que a la casa de moneda es feien certes irregularitats que perjudicaven a l'administració francesa i encarregà a l'Ajuntament, organisme directament responsable de les emissions, una investigació per esbrinar-ho.⁴⁹ Per aquest motiu, la seca es va veure obligada a fer un meticulós balanç de les seves operacions des dels seus inicis⁵⁰ fins el dia 9 de maig de 1812. Entre els llibres de la seca trobem un volum dedicat en aquest balanç (vol. 138) i no cal pas dir que ha estat de gran utilitat a l'hora de tornar a comprovar els nostres càlculs, ja que hem pogut veure que el resum final de monedes de cada valor encunyades, concorda perfectament amb les nostres xifres, obtingudes sumant partida per partida.

Un ampli informe d'aquest balanç fou presentat a l'Ajuntament, i figura

46. Ja citat a la nota 12.

47. *Vid.* vol. 131, fol. 40.

48. F. PARADALTAS, *op. cit.* a la nota 11 (*Memorias acerca...*), pàg. 15.

49. Aquesta informació derivada de l'estudi dels llibres d'acords de l'Ajuntament la dona ja a co-nèixer CAMPS, *op. cit.*, pàg. 187.

50. Segons l'informe dels platers, que hem citat a la nota 27, les operacions inicials de la plata daten del 5 d'agost de 1808 i, segons els mestres «llautoners», les operacions del coure principaren el 18 d'agost del mateix any.

intercalat en el llibre d'acords del municipi de 1812 entre les actes de les sessions del mes de maig. L'Ajuntament encarregà aleshores a una comissió de mestres platers i de mestres llautoners de dictaminar si les disminucions d'or, plata, i coure, observades en el balanç, eren regulars i proporcionades. Hem pogut examinar el peritatge que feren els mestres platers i llautoners i el resultat és que aquests no troben cap anomalia, ja que les pèrdues de metall registrades estan dintre d'uns marges perfectament normals, o fins i tot inferiors al que és habitual en els treballs de fosa i afinament, sobretot tenint en compte la diversitat o baixa llei dels materials amb què treballa la seca (canons, campanes de bronze, objectes suntuaris o litúrgics de plata, etcètera). A la vista de tot això l'Ajuntament dóna per finiquitats els comptes de la seca i extén un certificat als seus funcionaris.⁵¹ Demostrada així la recititud de l'administració de la seca, aquesta continuà ininterrompudament la seva tasca fins el dia 30 de maig de 1814,⁵² dos dies més tard de la retirada de les tropes franceses i després de la qual es tancà la seca per manament de l'absolutiste Ferran VII.

Ens és difícil d'acabar aquest article sense donar una breu notícia del volum 139 que conté els salaris i despeses generals de la seca, des del juny de 1812 fins el maig de 1814. No hem, però, pogut aprofundir en l'estudi d'aquest llibre que d'alguna manera ens permetria de seguir el procés i tècnica de producció de la moneda a principis del segle XIX. Tot això ens portaria molt lluny de l'objectiu que ens hem fixat aquí. Malgrat tot, l'interès d'aquesta documentació mereix que en donem una petita mostra, representada en els tres documents que transcrivim a l'apèndix. El primer és una nòmina dels sous dels empleats fixes de la Casa de la Moneda i correspon al mes de juny de 1812. A través d'aquest document podem conèixer el nom i càrrec de cadascun dels oficials de la seca. És curiós d'observar que en aquest document els honoraris estiguin desglossats en les dues quinzenes del mes i que, en general, les quantitats a percebre siguin superiors per la primera que per la segona. Ignorem a què es deu aquesta forma de procedir que no trobarem als mesos posteriors. Per altra banda, mirant vàries nòmines, similars a aquesta, observem que les quantitats percebudes pels diferents oficials solen variar un xic, unes vegades en més i d'altres en menys.⁵³

Ben poca cosa sabem dels oficials de la seca, segurament escollits entre els mestres dels oficis del metall i de l'argenteria de la ciutat, llevat, naturalment, d'aquells càrrecs d'índole netament burocràtica o administrativa. Alguna cosa sabem, però, de Salvador Paradaltas, qui fou, sens dubte, un bon professional al que devem el projecte d'encunyar or i que ensinistra amb gran profit al seu fill, Francesc Paradaltas, futur assajador de la seca isabelina de Barcelona i autor de dues obres tan curioses com interessants.⁵⁴ En parlar de l'aprenentatge del seu ofici F. Paradaltas ens diu: «Extraños por completo

51. Vid. Llibres d'Acords de l'Ajuntament de 31 de maig de 1812.

52. Les darreres partides de moneda que troben són d'aquesta data, la qual cosa demostra que la seca treballa encara dos dies després de la sortida de les tropes franceses (28 de maig 1814).

53. Vid. vol. 139, fol. 4 b, nòmina del mes de juliol; fol. 5 b, nòmina del mes d'agost; fol. 7, nòmina de setembre, etc.

54. Coneixem d'aquest darrer un conjunt de documentació privada, que conserva un descendent seu, i que tingué la gentilesa de mostrar-nos, on se'ns informa que F. Paradaltas practicava amb rentabilitat l'afinament dels dios rals columnaris de plata dels quals n'extreia l'or que contenia el seu metall. Tota aquesta documentació és ja d'època isabelina i per això no en donarem altres dades en el treball present.

al idioma castellano, hemos pasado nuestra juventud a la otra parte de los Pirineos, dedicados únicamente a los estudios inherentes a nuestra carrera; que comenzamos al lado nuestro benemérito Padre, cuyos conocimientos en el ramo eran harto notorios para que el mencionarlos pueda atribuirse a exageración del amor filial». ⁵⁵ Això permet de pensar que Salvador Paradaltas devia traladar-se a França amb la seva família a l'acabar la guerra.

A través dels escrits tremendistes del Pare Ramon Ferrer ⁵⁶ coneixem una curiosa anècdota de Carles Balmes, l'encunyador, el qual fou substituït a l'any 1812 per Fèlix Bungay. En la teatral versió del Pare Ferrer, aquest fa exclamar a Balmes: «Córtenme primero estos (puños), antes que faltar a la fidelidad a mi legítimo monarca». ⁵⁷ I tot venia que l'any 1809, molt abans que cessés a la seca com encunyador, anunciaren a Carles Balmes la necessitat de canviar les armes dels escuts de bronze pels bancs de l'Audiència, en els quals estava treballant, per les armes adoptades pel nou Govern.

El segon document és un estat de les quantitats pagades pels jornals esmerçats en diferents operacions de fosa i encunyació. Els perceptors d'aquests jornals són: el fonedor, Ramon Cots, l'encunyador, Carles Balmes i l'argenter, Josep Rovira. Tots ells cobraven ja un sou fixe a la seca, segons hem vist, i pensem que aquests jornals, que anem trobant paral·lelament a les nòmines que cobren aquests oficials, deuen correspondre als dels subalterns que devien ajudar a aquests mestres en els oficis de fonedor, d'encunyador i d'argenter. No hi ha dubte de que en el procés de fabricació hi intervenien més persones que les esmentades en la primera relació i en la qual consta que fa tan sols referència als que tenen un sou fixe, és a dir, un treball fixe a la seca.

El tercer document és una curiosa relació de les despeses generals de la seca, en la qual hi troben des del que s'ha pagat per les arrobes de carbó adquirides, pel material d'escriptori, pels productes químics necessaris per a fer els afinaments o d'altres operacions, fins al que ha costat fer rentar 32 draps i dos davantals. Sens dubte, un estudi acurat dels materials químics adquirits per la seca podria ajudar a conèixer millor les tècniques de fabricació de la moneda a la darrera centúria.

APÈNDIX

Document I

Estado que manifiesta los salarios correspondientes a los empleados que lo tienen fijo en la Casa de Moneda de esta Ciudad con arreglo al Oficio de 3 del actual.

55. F. PARADALTAS, *op. cit.* (Tratado...), pàg. VI.

56. P. R. FERRER, *Idea de la Fidelidad de Barcelona durante el cautiverio a su adorado Rey el Sr. D. Fernando VIII, también cautivo*, Barcelona, 1814. *Ibid.* *Barcelona Cautiva*, Barcelona 1815-1818.

57. R. FERRER, *op. cit.* (Idea de...), pàg. 89.

Aquesta obra conté, també, les quantitats de moneda de cada valor encunyades des de l'Agost de 1808 al Febrer de 1810 (*vid.* pàg. 165) i que han estat ben útils per a fer algunes comprovacions en els nostres comptes.

A saber			Ptas.	Din.
Al Secretario Pedro Pablo Viñolas, por razón de su salario vencido				
	en 15 Conte . .	33,30	58	30
	desde . . 1 a 30	25,—		
Al Contador Fco. de P ^a Roset	1 a 15	104,15	216	60
	16 a 30	112,45		
Al receptor de metales Miquel Ferrer y Prat	1 a 15	104,15	204	15
	16 a 30	100,—		
Al tesorero Miquel Pujol, desde 10 como posesión	a 30		105	—
Al mayordomo Rafael Matheu	1 a 15	64,52	127	7
	16 a 30	62,45		
Al primer ensayador Salvador Peradaltas .	1 a 15	150,—	250	—
	16 a 30	100,—		
Al segundo ensayador Juan Palahi	1 a 15	60,—	110	—
	16 a 30	50,—		
Al Platero Rafael Rovira	1 a 15	150,—	250	—
	16 a 30	100,—		
Al fundidor de metales Ramón Cots	1 a 15	100,—	175	—
	16 a 30	75,—		
Al acuñador y granador Carlos Balmes .	1 a 15	150,—	170	—
	16 a 19	20,—		
A Félix Bungay que ha ascendido al puesto de Balmes	20 a 30		66	60
Al dependiente Martín Ferrer y Font	1 a 15	65,45	112	45
	16 a 30	50,—		
Al Portero Rafael Vives, por 4 semanas a 15 ptas. 34 din.			61	46
			1.906	83

Hemos recibido por manos de Don Rafael Matheu, Mayordomo de la arriba expresada Casa de Moneda, la porción o gusta mensual que expresa el estado individual que precede, entendiéndose por consiguiente, haver cada uno de nosotros q. aquí firmamos recibido nuestra respectiva cantidad del mes actual. Y para que conste y sirva de descargo al expresado mayordo, le damos el presente: Barna, 30 de Junio de 1812. — Pedro Pablo Viñolas. — Frco. de P^a Roset. — Miquel Ferrer

y Prat. — Miguel Pujol. — Rafael Matheu. — Salvador Paradaltas. — Juan Palahi. — Josef Rovira. — Carlos Balmes. — Félix Bungay. — Martín Ferrer y Font. — Rafael Vives.

(A.C.A. Llibres de la seca de Barcelona, 1808-1814, vol. 139, fol. 2)

Document II

Estado que manifiesta lo que ha satisfecho el Mayordomo de la Casa de la Moneda de esta Ciudad baxo firmado, por razón de jornales empleados en la fundición de plata y cobre, y otras operaciones relativas al acuñamiento de monedas desde el día 1.ro al 6 del actual inclusive A saver:

		Recibos	Ptas.	Din.
1812				
Junio 6	Pagué a Ramón Cots, fundidor de metales, por razón de jornales	67	39	—
	A Carlos Balmes, Acuñador	68	207	—
	A Josef Rovira, Platero	69	345	45
			591	45
Junio 13	Satisfecho a Ramón Cots, fundidor de metales, por razón de jornales	70	39	—
	A Carlos Balmes, Acuñador	71	207	—
	A Rafael Rovira, Platero	72	346	—
			592	—
	A Félix Bungay, por una semana de gravar troqueles		30	—
			622	—
Junio 20	Pagué a Ramón Cots fundidor de metales, por razón de jornales		39	—
	A Carlos Balmes, Acuñador		207	—
	A Josef Rovira, Platero		340	45
	A Félix Bungay, por una semana de gravar troqueles		30	—
			616	45
Junio 27	Pagué a Ramon Cots, fundidor de metales, por razón de jornales		32	45
	A Félix Bungay Acuñador		172	55
	A Josef Rovira, Platero		273	—
			478	—

(A.C.A. Llibres de la seca de Barcelona, vol. 139, fol. 2 b).

Document III

Estado que manifiesta lo que ha satisfecho el Mayordomo de la Casa de la Mo-

neda de esta Ciudad baxo firmado, por razón de utensilios y otras cosas compradas por el uso de las Oficinas desde el día 1.ro al 30 del actual inclusive A saber:

		Ptas.	Din.
1812			
Junio	1 Pagué por sacar la tierra del Patio	6	—
	3 Portes de 500 duros en quartos a casa del Recibidor general	2	46
	A Rafael Vives una cuenta de	4	17
	5 A Josef Torras, por 6 resmas papel de estraza	18	—
	A Narciso Olivet, por una Cuenta de madera, clavar y cola	68	24
	A Pedro Buira una cuenta de hierro y acero	100	60
	6 A Rafael Vives una cuenta de	12	74
	A Félix Bungay, por una semana de gravar troqueles	30	—
	A Josef Rovira una cuena de tartro, aceyte y limas	15	25
	10 A Francisco Font una cuenta de libros en blanco	145	—
	11 A Jaime Tolosa 2 paquetes de plumas	7	—
	A Gerónimo Anglosa por 3 cargas de tierra amarilla	7	45
	13 A Rafael Rovira una cuenta de tartro, aceyte y limas	15	25
	A Carlos Balmes, por aceyte	9	60
	A Pablo Comerma, por drogas para hacer tinta	9	21
	A Josef Ribas, por 20 l(ibras) de trapos	7	6
	A Rafael Vives, por 18 escobas	3	64
	A Carlos Balmes, por un saco nuevo y remendar los estropeados	5	45
	A Rafael Vives, por lavar 30 paños	3	48
	16 A Jayme Alies, por una resma de papel florete	27	—
	18 A Pedro Buira, por 6 a(rrobas), 16 l(ibras) de hierro a 3 s(ueldos) la l(ibra)	80	24
	19 A Carlos Balmes, por 3 es. de aceyte de vitriolo y Cerraduras	9	58
	20 A Rafael Vives, por lavar 30 paños y 6 delantales	4	22
	23 A Josef Rovira, por aceyte y sal amoníaco	13	85
	26 A Félix Bungay, una cuenta de aceyte de vitriolo	13	36
	A Carlos Balmes, una cuenta de enceres	167	30
	27 A Rafael Vives, por limpiar 32 paños	3	69
	A Josef Giol, para renovar 27 limas	16	18
	A Josef Rovira, por alum de roca, limas y aceyte	3	42
	30 Por 150 a(rrobas), 11 l(ibras) carbón de pino para consumo de la casa	182	69
	Por 19 a(rrobas), 17 l(ibras) carbón de brezo	32	88
	Por 295 a(rrobas), 7 l(ibras) carbón de pino en depósito	354	29
		1.380	49
	A los administradores de la Casa de Relaves, por gastos en la escobilla de plata procedente de la antigua administración	678	72
		2.059	31

Barna. 30 Junio de 1812. — Rafael Matheu, Mayordomo.
(A C.A. Llibres de la seca de Barcelona, vol. 139, vol. 3).